

Գ Ա Յ Ր Ե Ն Ի Ք

10
Փայտայ

ՕՐԱԹԵՐԹ

10
Փայտայ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

Հայրենիք ամեն օր կը հրատարակուի, տարեկան գինն է Պոլսոյ եւ գաւառաց համար 7 արծաթ մեծիտ կանխիկ . գաւառական քոյրա-տարուքեան ծախքը մեր վրայ է : Վեցամսեայ եւ եռամսեայ բաժա-նորդը ալ կը նշանակուին :

Լրագրոյս վերաբերեալ գիր կամ նամակ պէտք է ուղղել առ Տէր-Խմբա-գիր Ռիզա փաշա խան Թ. 14 : Խմբագրութեան ուղղեալ գիր եւ չը տրուիր : Ծանուցման տողը մեկ անգամի համար 3 դրոշ է . աւելի ան-գամի համար սակարկութիւն կը լրջայ :

Ա Չ Գ Ա Յ Ի Ն

Հ Ա Յ Ո Յ Ի Ն Դ Ի Ր

Վաղը թի մէջ հրատարակեալ յօդ-ուած մը ամբողջագլէս թարգմանել պատշաճ կը դատուի հանգերձ ինչ ինչ դիտողութեամբ :

« Հեղինակն ինքզոյն կարգադրու-թեան և լորտ Տիւֆըրի ժամանման վրայ տեղի ունեցած զրոյցներուն նայե-լով քննութեան առնուելիք առաջին խնդիրն Ասիոյ բարեկարգութեան խնդ-րին է, որոյ գործադրութիւնը Անդ-ղիոյ կառավարութիւնը իր վրայ պիտի առնու եղեր :

« Ահա շատ ժամանակէ ի վեր բարե-կարգութեան կարեւորութիւնը մէջ ը-լած ըլլալով, ասոր կարելի եղածին չափ գործադրութեանը փափաքով ը-լալին յայտնի է : Սակայն երբ Հայկա-կան խնդրոյ մը վրայ կը խօսուի, կը խոս-տովանի՞մք թէ այս խնդրէն բան մը չպի-տի հասկնա՞մք :

« Արգարեա Պերլինի գաշնադրութեան մէջ հայաբնակ գաւառներու բարեկար-գութեան խօսքն եղած է, սակայն այս հայաբնակ տեղերն ուսկից պիտի սկը-սին և ո՞ւր պիտի յանգին : Գէշ չըլլար եթէ այս մասը չնորհ ընեն մեզ բացառ-րել և մենք ալ Հայկական խնդիրը ըս-ուած վերացական խնդրոյն բուն իրու-թիւնը կը հասկնամք : Ահա օսմանեան երկրին ամեն կողմը կայսերական Հայ հպատակներ կը տեսնենք : Շատ դա-ւառներու մէջ Հայերը փոքրամասնու-թիւն կը կազմեն և հազիւ գաւառի մը մէջ ուրիշ բնակչաց կրնայ հաւասարել իրենց թիւը :

« Եթէ այս խնդրոյն քաղաքական դոյն մը տրուի, այսինքն եթէ Հայ բնակող տեղերու քաղաքական ինչ ինչ առանձ-նանորոշութիւններ տրուին առաջարկը-ւի, նենդահիմն բարեկարգութիւն մը առաջարկուած պիտի ըլլայ : Ըստ որում հայաբնակ տեղերը անհնար է սահմա-նել աշխարհագրական և ազգաբանական տեսակէտերով :

« Հայերը վերստին քաղաքական դիրք մը հայթայթելու համար և ոչ տեղ մը մեծամասնութիւն չեն կրնար կազմել :

« Ի՞նչ դիտեմք որ ինքնօրէն վարչու-թեան մը չնորհիւ արդիւնաւէտ պաշ-տօններ ձեռք ձգելու նպատակով Հայոց մէջ ինքնօրինութեան կողմնակից կու-սակցութիւն մը կայ թէ և, բայց ասոնց կարծեաց սխալը յայտնի է : Դադարա-կանագլէս Հայկական խնդիր չկայ, առ առաւելն վարչականօրէն կրնայ դոյու-թիւն ունեցած ըլլալ : Սակայն և այն-պէս յիշեալ կուսակցութեան ազդային անունով ըրած պահանջներուն տեսա-կէտովն անգամ ինքզոյն քննութեան ձեռնարկեն անկարելի է . մանաւանդ որ Հայ Ժողովրդին փորձառու և լրջա-միտ մասն յիշեալ պահանջումները կը մերժէ և սուտ կը հանէ : Եթէ խնդ-րը թուրքերու և ռուսներու և Հայոց բնակած Անատոլիոյ արեւելեան հիւսի-սային գաւառաց Ժողովրդային վիճա-կի բարեկարգութեան միայն վերաբերի, այն ատեն լոկ տեղային վարչութեան խնդիր մ'է . նոյն գաւառներու մէջ ի սկզբանէ ի վեր ինչ ինչ անհամաձայնու-թիւն և ցեղային հակակրօնութիւն դըտ-նուելով հանդերձ կեդրոնէն հեռու լի-նելով և տեղական ինչ ինչ մասնաւոր հանգամանօք, թանգիմաթի գործադ-րութենէն ի վեր ուրիշ գաւառներու մէջ գործադրեալ բարեկարգութիւննե-րէ օգուտ չեն կրցեր քաղել :

« Կ. Պոլսոյ առումէն ի վեր Հայերը Բիւզանդեան կայսրութեան հարստա-րութիւններէն ազատելու համար Օս-մանցիները իբր պաշտպան ընդունելու, միշտ Օսմանցիներու հնազանդիւր և Օս-մանցիները երկրին օրինաւոր տէրը հան-չելով, ընդմիշտ հեռու կեցեր են հան-դըստութեան և անդորրութեան հակա-ռակ եղող քաղաքական դիրք մը վերա-կազմելու գաղափարէն :

« Ներքին կռիւներու և արտաքին պա-տերազմներու ենթակայ եղող Հայաս-տանի հին թաղաւորութեան պէս կա-ռավարութիւն մը տեսնուած չէ դեռ : Անկէ ի վեր Հայերը Օսմանեան կայս-րութեան հաւատարիմ և գործունեայ հպատակներն ըլլալով, ուրիշներէ աւելի կառավարութեան պաշտօններու մէջ ըն-դունուել են :

« Հայերը ուր որ իրենց ջանք և չա-

հու առաջարկը դառն, Օսմանեան երկրին այն կողմերը ցրուել և երկրին կարեւոր մասն եղեր են :

« Հայ (էրմէնի) անունն ալ ոչ թէ ազ-գութեան այլ կրօնական անուն մ'է :

« Հայերը Տէրութեան օգնելով, կայ-սերական կառավարութիւնն ալ թէ և մասնաւոր խնամօք անոնց ինչ ինչ կրօնական առանձնանորոշումներ տուել է, բայց անոնք քաղաքական մարմին մը չունենալով՝ այսպիսի պահանջում մ'ալ չեն ըրեր :

« Հետեալքար ազգային Հայկական խնդրոյ մը կազմութիւնը Պաշտպան մը խնդրոյն կազմութիւնն ըլլալով, այս ալ ապագային մէջ գաւառութիւններ յա-րուցանելու համար օտարաց ձեռքը ա-ռիլ մը տալ և վերջագլէս Օսմանեան երկրին արեւելեան հիւսիսային մասին սպառնալ, տէրութեան հիմնական շահե-րը վնասել է :

« Ի շնորհս կայսերական կառավարու-թեան օրինաց՝ Հայերը իրենց կրօնա-կան գործոց մէջ լիուրի ազատութեան՝ մանաւանդ կրօնային ինքնօրէն վարչու-թեան մ'արժանացած լինելով, ուրիշ գործոց մէջ ըստ ամենայնի հաւասար են իսլամ և այլ Դրիստոնեայ Ժողովրդ-րոց :

« Երկրի մը մէջ երկու տեսակ չափ և կշիռ, մանաւանդ այլապէս օրէնք դըտ-նուած ժամանակ քաղաքական միու-թիւն, պարտաւորութեան համեմատու-թիւն և իրաւանց արդարապէս բաշխու-ման կարելի ըլլալով թոյլտուութիւն չկրնար ըլլալ :

« Ահա երկրին մէջ տէրութեան մը կարեւոր եղած հիմնարկութիւնը կան-թիւն և ինչ ինչ հիմնարկութեանց մէջ նրա-կաներ կան, սակայն, ուրիշ հիմնար-կութիւնը կատարեալ ըլլալով հանդերձ գործադրութիւնին հաւասար չէ :

« Պոլսոյ մէջ գաւառական մը կազմու-թեան եղանակը հեռաւոր գաւառի մը մէջ գտնուած գաւառական կազմութեան համանման չըլլալը, և Դիւրախտանի ոստիկանութեան՝ Պոլսոյ ոստիկանու-թեան չը նմանիլը, մանաւանդ օրէնքները բոլոր օսմանեան երկրի համար հրատա-րակուած ատեն տեղ տեղ բաշխու-

Տին համաձայն ի դորձ չկրնալ դրուելն անդական ինչ ինչ արդելքներու և դըժ- ուադութեանց պատճառաւ ըլլալով, այդ դժուարութեանց բարձունքն ալ կը խոստովանիմք որ ժամանակի կարօտ է: Եթէ ինչ ինչ բարենորոգմանց գործադրութիւնը կարեւոր է, չկրնար մի- միայն հայաբնակ տեղերու յատկանալ, պէտք է օսմանեան երկրին ամէն կողմն ալ ընդհանրանայ: Հաւասարութիւնը ամէն բանէ վեր բռնելու է: Եթէ առարկուի թէ յիշեալ գաւառներու մէջ առ- ձեռն դնուած օրէնքներով և բոլոր երկրին համար կարեւոր բարեկարգու- թեանց գործադրութեամբն զբաղելու պէտք կայ, մեք այս կարծիքը ջրելու չենք ձեռնարկեր, այլ ուր որ բարեկար- գութեան խիստ մեծ պէտք կայ, կը փափարիմք որ դորձն անկէ սկսի: Մենք ալ կը ծափահարէինք դատարանաց բա- րեկարգութիւնը, ոստիկանութեան կազ- մութիւնը և հլու ու հնազանդ ժողո- վըրդեան ֆինասակար թափառիկ ցեղե- րու հաստատուն բնակութիւնը, հասա- րակաց անդորրութիւնը և արդարու- թիւնը գործադրելու նպատակով եղած ուրիշ վարչական ձեռնարկութիւնները, քանզի ընդհանուրին օգուտը այս կեր- պով պիտի պաշտպանուի: Բայց՝ եթէ օթոնօթի (ինքնօրինութիւն) և ուրիշ նո- րելուկի կարգ անցած այսպիսի բարե- կարգութիւններու վրայ խօսք ըլլայ, մեր քաղաքական միութեան ֆինասակար և հոսսի ուրեմն մեր երկրական ամբող- ջութեան վտանգաւոր եղող այսպիսի ձեռնարկութիւններ եթէ պաշտպանող և առաջարկողներ դնուին, անոնց զօ- րեղապէս ընդդիմարանելէ չպիտի դադ- րինք »:

Եթէ Հայկական խնդրոյն նկատմամբ թուրք մամլոյն տեսութիւնները երբեմն երբեմն ամբողջ կամ համառօտակի կը թարգմանեմք, նպատակն մեր ընթեր- ցողաց ճաշակ մը տալ է թուրք մամլոյ զգացմանց, խորհրդածութեանց և հըմ- տական կարողութեանց վրայ:

Վախնալու բան չկայ: Հայկական խն- դիքը իրեն վերադրուած երազներէն հեռի է: Ապահովութիւն կենաց և ըն- չից, հաւասարութիւն օրինաց առջև, բարեք վարչութիւն և օրինաւոր մա- տակարարութիւն, ահա այս է Հայկա- կան խնդիրը:

Սակայն կը սխալի Վաղըթ երբ կըսէ թէ Հայ (էրմէնի) անունը կրօնական ա- նուն մ'է: Վաղըթի այս տգիտութիւնը չենք կրնար ներել իրեն: Վախնալի (էրմէ- նի) անունը Հայ ազգութեան նախադը- րոյմն ըլլալը ամբողջ Եւրոպա մանաւանդ Օսմանեան տարեգրութիւնը բացարձա- կապէս կը հաստատեն և ամենեւին տա- րակոյս չեն թողուր Վաղըթի այս յիմա- րաբանութեան:

Մեր դուշակութիւններն հետզհետէ կը կատարուին: Կը հաւաստեն մեզ թէ Պատրիարքարանի գիւղանատան պաշտօն- եայններէն Դատական տեսչութեան ա- ղաջին քարտուղար Ալաբիկէ Էֆէնտի Ա-

զարեան, իւր օգնականը Միւռն Էֆէն- տի Զաքարեան, գիւղատան խմբագիր- ներէն Յակոբ Էֆ. Պարոնեան, եւրոպա- կան լեզուաց քարտուղար Չէրազ Էֆ., հրաժարական տուեր են: Կրթական գործոց քարտուղար Իփէքճեան Էֆէն- տի ամսականէն ալ 1000 դրուշ զեղչեր են, որ ընդ մէջ աշխատելու պայմանաւ: Այսպէս կը կարծեմք թէ սոյն պաշ- տօնէից հրաժարման գլխաւոր պատճա- րը կեղծ. անտուկին անտանելի վիճակն է, որ յոռի մատակարարութեան արգա- սիք է: Սակայն տեղեկութիւն կուտան մեզ թէ Պատրիարքարանի հին պաշտօն- եայր ալ իրենց մեքենայութեամբ բա- ւական աշխատեւ են սոյն պաշտօնեայ- ներուն հրաժարումը փութացնելու հա- մար որպէս զի ասպարէզն իրենց մնայ: Այս տեղեկութիւնն անհաւատալի կը թուի մեզ:

Ինչպէս երէկ գրած էինք, Սարաճ- եան Խաչիկ Էֆէնտիի դուստր օրիորդ Սոփիա յետ մի քանի օրեայ հիւանդու- թեան իւր մահկանացուն կ'ընելով, ե- ռէկ յուղարկուողութեան տխուր հան- դէսը կատարուեցաւ ի Ս. Յակոբ եկե- ղեցի ի Դատմամիաչա ուր և յատուկ պա- տարագ մատուցուեցաւ:

Մեր գաղաղք բարեկամն սակից ե- րեք տարի առաջ մի և նոյն դառնութիւ- նըն, մի և նոյն գաղաղք կորուստն ունե- ցած էր իւր անդրանիկ դուստր Սոփի- այի վրայ, անագորոյն մահն այս ան- գամ կուգայ խլել գարձեալ մի քնքուշ ծաղիկ որ իւր ուշիմութեամբ և իւր հասակին հետ բաղդատմամբ զարմանա- լի հանճարեղութեամբ փայլուն ապա- ղոյ մը կը խօստանար: Բայց բժշկաց ճարտարութիւնն և ծնողական ամեն խը- նամբ անօգուտ մնացին և օրիորդ Սո- փիա շատ կանուխէն կը մեկնի աշխար- հէս և կերթայ անդ ուր ամենքս ալ վաղ կամ անագան պիտի երթանք:

Մեր գաղաղք բարեկամին և իւր ըն- տանեաց երկնային մխիթարութիւն կը մաղթենք:

ՀԱՅՐԵՆԻՔ ԵՒ ԻՒՐ ՄԱՄՈՒԼԸ
Հայրենիքի յառաջդիմութեան համար նոր ձեռնարկութեան մը սկսուած ըլլա- րը ասկէ երեք շաբաթ առաջ ծանու- ցինք և ընթերցասէր ազգայնոց քաջա- լերութիւնը խնդրեցինք:

Այսօր կուգամք խնդութեամբ հրա- տարակել Հայրենիքի բոժանորդագրու- թեան առաջին ցանկը, յուսալով և ըս- պասելով որ Հայ մամլոյն յառաջդիմու- թեան փափաքող բարեսէր ազգայինք օրինակ առնելով ասկէ, իւրեանց բա- ժանորդագրութեամբը պիտի հաճին պատուել զմեզ:

Ս.մեն. Ս. Պատրիարք Հայր	4
Ի.երջ. Ալաբեան Պատրիարք-Կա-	
թողիկոս	3
Դեր. Խորէն սրբազան Լուսինեան	2
» Պետրոս սրբին. Սեբաստիոյ	1
» Յովսէփ վարդ. Այվազեան	1
» Եկեղեցական մը	1

Մեծ. Գ. Նիկողոսեան	1
» Տօքթօր Թիրեաքեան	1
» Կարապետ Մօրեան	1
» Մկրտիչ Ճանրմեան	1

Ժողովուրդը երբեմն կը գանգատէր թէ աժան լրագիր չը հրատարակուի մեր մէջ. և թէ ասոր համար ազգային լրագիրները չեն յառաջդիմեր, փորձը ցոյց տուաւ գաղաղաբար թէ հասարա- կութեան այս գանգատն արդարայնի չէ եղեր: Վախնալի բաւական ատենէ ի վեր ազգային լրագիրք գաղաղաբար մնցման գիրք մ'առնելով 20 փարայի և 10 փարայի կը ծախուին հրապարակին վրայ: Ղոհողու- թիւն մը որուն նմանը երբեք տեսնուած չէր մեր մէջ: Եւ սակայն ցաւալի է ըսել թէ այս ամէն ղոհողութենէ վերջը դարձ- եալ քաջալերութիւնը կը պակսի, և լը- րագիրք մեծամեծ ֆինասներու կենթար- կուին: Ասկէ սա անհերքելի ճշմարտու- թիւնը կը հետեւի թէ ընթերցասէրու- թիւնը մեր մէջ ոչ թէ ծաւալած չէ, այլ իրական քայլ մ'անգամ դեռ առած չէ: Ձեմք կրնար չսպառնալ և չը հիանալ երբ կը տեսնեմք որ մայրաքաղաքիս մէջ հը- րատարակեալ Նէօղոս լրագիրը 40 փա- րայ ըլլալով հանդերձ 6000 օրինակ: Կը տպագրուի ինչ անբաղդատելի տար- բերութիւն Հայ մամուլին և ասոր մէջ...

Անցնինք ուրիշ խնդրոյ մը: Ս. Ղ. Պար- տիզպանեան Էֆ. սիկարի թղթի գոր- ծարան ըր բացած է քանի մը շաբաթէ ի վեր և այս մասին թէ լրագրաց սիկո- ցաւ և թէ առանձին յայտարարութիւն- ներ ըրած է ի գիտութիւն Հասարակու- թեան: Սակայն մարդ կը զարմանայ երբ լսէ թէ մայրաքաղաքիս Հայերը աւելի կը սիրեն Հրէից և օտարաց դիմել քան Հայ գործարանի մը հետ առուտուրը- նել: Եւ ինչո՞ւ այսպէս, քանի որ Հայն ալ միևնոյն պարանքը կը շինէ և միևնոյն գնով կը վաճառէ: Ինչ է այս օտարա- սիրութեան պատճառը. — արդարեւ հանելուկ մ'է, զոր տակաւին ոչ ոք կըը- ցած է լուծել: Մենք այն բանը կրնենք օտարաց զոր նորա չեն ընել մեզ, Հրէ- եան, Յոյն իւր առուտուրը իւր ազ- գակցէն կրնէ. իսկ մենք օտարներէն կընեմք գաղաղաբար: Եհաւասիկ ու- նակութիւն մը որ թէ և այսօր մասնաւոր անհատի մը, սակայն հետզհետէ ընդ- հանրութեան կը փնտռէ. և մենք զուր տեղը կը գանգատմք շատ անգամ թէ ա- ռեւտուր ու վաճառականութիւնը չղար- զանար մեր մէջ. և ինչպէս զարգանայ քանի որ մենք զմեզ պաշտպանելու, ի- րարու շահեցնելու նախանձը չունինք, այլ մեր դրամը օտարին ծոցը լեցնել կը սիրեմք:

Յաւօք սրտի կը դրեմք այս տողերը և զգայուն անձանց ուշադրութիւնը կը հրաւիրեմք:

... Խմբագիր Էֆէնտի Հայրենիք լրագրոյ
Ազգային ուղղակի տրոյց կանոնադը- րին գործադրութեանը համար՝ առ թաղ- խորհուրդս մայրաքաղաքիս ուղարկուած

չըջաբերականներէն և հրահանգներէն մէկ մէկ օրինակ, ինչպէս միւս լրագրագետաց, նոյնպէս և Ձեր մեծապատուութեան կը հաղորդեմք ներկայիւս ի տեղեկութիւն:

Աղգ. Կեդր. Վարչութեան
Տնտեսական խորհրդական
Գ. Յ. Մելիք

Ուրախ եմք որ Տնտեսական խորհրդականը մեր գիտողութիւններէն և իւր պարտաւորութենէն թելադրեալ վերջապէս հաճեր է Աղգային տրոյ կանոնագիրը գործադրութեան դնել և այսպէս իւր մէկ սխալը դարմանել. բայց չգիտեմք թէ նոյն կանոնագրի հրահանգին տպագրութեան խնդիրը այն է 20 օսկիով տպագրելի գործ մը 45-50 օսկիով տպագրելու շտապութիւնն ինչպէս պիտի կարենայ դարմանել...

ՀԱՅԿԱՅԻՆ ԽՆԴԻՐ

Հասարակաց խորհրդարանին մէջ Ս. Զ. Տիւրք ձէյմա Պրայսի հարցման պատասխանելով ըսաւ թէ կը ցաւի որ Պէրլինի դաշնագրին ճարտ. յօդուածին գործադրութիւնը մինչև ցարդ բնաւ յաւաք-դիմելութիւն ըրած չէ:

Կ. Պօլսոյ անդիական դեսպան լորտ Տիւրքըրին այս խնդրոյն համար ծանր դիտողութիւններ ըրաւ Բ. Դրան, որ կերելի թէ իրաց ծանրութեան հասու եղած է: Լորտ Տիւրքըրին պահանջեց որ մինչև բարենորոգմանց ծրագրին պատրաստուիլը, անմիջապէս կարեւոր միջոցներ ձեռք առնուին կարող և լիազօր պաշտօնատարներ կարգելու համար:

Դեսպաններէն շատերն այս միջոցին Պօլսէն բացակայ գտնուելով և Բամա-ղանին առթիւ գործերը դադրած լինելով, դեսպանները Ասիայ խնդրոյն վրայ ցարդ չկրցին հաւաքական շարժում մը ներ:

Բայց Լորտ Տիւրքըրին Անգղիոյ կառավարութեան և ժողովրդեան համար այս խնդրոյն ունեցած կարևորութիւնը շատ աղէկ գիտէ, և նա հաւաստած է թէ Հայկական խնդրոյն լուծման համար ամեն ջանք պիտի ընէ և առթիւ ընաւ ձեռքէ չպիտի փախցնէ:

ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒՐՔ

Ուսանելի ըն 26 օգոստ.

Նախագահին վիճակին մէջ փոփոխութիւն բնաւ չկայ. բժիշկները նորա ա-կանջին ետեի խոյլը ծակեցին, և այս գործողութիւնը գոհացուցիչ արդիւնք ունեցաւ:

Փարիզ 25 օգոստ.

Պ. Կամպէթթա 20րդ շրջանակի ընտ. րողաց նամակ մ'ուղղելով կը ծանուցանէ թէ ինք Պէրլինի առաջին բաժնին քուէն կընդունի. ուր բացարձակ մեծամասնութիւն ստացած է, և ետ կը կենայ երկրորդ բաժնին ընտրելիութենէն, ուր համեմատական մեծամասնութիւն ըստացած է:

Ֆրանսայի Պանթան իւր զեղչն հարկու-րին 3 ու կէսէն 4ի հանեց:

Լոնտրա 26 օգոստ.

Թագուհին երէկ Եփմալուրի մէջ Սկոթլանդի կաճաւորաց զօրահանգիսին ներկայ գտնուեցաւ. 40,000 հոգի ներկայ էին:

Լոնտրա 26 օգոստ.

Կարֆիլտ զօրավարին հիւանդութիւնը վտանգաւոր դիրք մ'առաւ և երկուստ աննպաստ նշաններ մեծ մտահոգութիւն սկսան պատճառել: Առողջութեան քիչ յոյս կայ:

ԱՅԼ ԵՒ ԱՅԼՔ

Պէրլինէն Ստանտարի կը հեռագրեն թէ Տէրվիչ փաշա հարաւային Աւստրիոյ ապստամբաց դէմնորէն ազդու միջոցներ գործածելու հրաման ընդունել է:

— Վեհ. Սուլթանը Պ. Պուրքը և Պ. Վալիբէյ այսօր վաղը իւր ներկայութեան պիտի ընդունի:

— Լոնտրայի Օսմանեան դեսպան Միւղիւրիւս փաշա և իւր ընտանիքը Լոնտրայէն ամառանոց գացեր են:

— Սփանոզ անուն երեւելի աւաղակապեղ Պէրլիայի անտառէն փախեր է:

— Սփիւրայէն կը գրեն թէ օգոստոս 18 ին Աւստրիոյ կայսեր տօնին առթիւ Պուրլիայի իշխանը փառաւոր ճաշ մը տուեր և սեղանին վրայ Աւստրիոյ կայսեր կենացը բաժակ խմեր է: Նուազածուաց խումբը Աւստրիոյ ազգային երգը նուագելով բոլոր բազմակներ ոտքի վրայ մտիկ ըրեր են:

— Վիէնայէն կը գրեն թէ Հոմ. պէրլթ թագաւորին ի Պէրլին այցելութիւնն հաւանական է. բայց կըստաւանդի որ նախաձեռնութիւնն իտալիոյ կողմէն ըլլայ:

Հոռովմայի Լիպէրթա լրագրը կըսէ թէ իտալիոյ պաշտօնէից ժողովը թագաւորին յԱւստրիա այցելութիւնը շատ անգամ խնդիր ըրեր է իւր մէջ: Այս ճամբորդութիւնը սեպտեմբերի սկիզբը պիտի ըլլայ:

— Գերմանական կառավարութիւնը Համալուրկ քաղաքը կայսրութեան երկրորդ մայրաքաղաք պիտի ընէ: Այս պատճառաւ Համալուրկի և Ալթմայի մէջտեղ Հէլիկէնկէսֆէլտ գաղտնալարին մէջ ընդարձակ պալատ մը պիտի շինուի:

— Պատէն Սթանտարի կը հեռագրեն թէ գերմանական կառավարութիւնը Ալ-դաուի դաւառը Պատի դքսութեան հետ միացնելու մտադիր է (թագաւորութիւն Ռէյնի) անուամբ նոր թագաւորութիւն մը կազմելու համար. Լօթէնի դաւառն ալ Բրաւսիոյ հետ պիտի միացնէ:

— Պէրլինէն կը հեռագրեն թէ բարձր մասնութեամբ ամբաստանեալ քանի մը ընկերվարականաց դատաստանը հոտ. ամսոյն Լէյքցիլի մէջ պիտի տեսնուի:

— Հոռովմայ Պապը ինքնագիր նամակաւ մը շնորհակալութիւն յայտնել է Գերմանիոյ կայսեր, կայսրութեան և պիսկոպոսութիւնը Պ. Բօրինի յանձնելուն համար:

— Անգղիոյ թագուհին Առաջին նախարար Պ. Կլաութօնի օրդուոյն Պ. Հէրպէտ Կլաութօնի Լորտի արտոնը տը-ւեր է:

— Սերվիոյ կառավարութիւնը 1,000,000 հրացանի թնդանօթ և Պալիէրիայի կառավարութիւնը 10,000 հրացանի թնդանօթ ապսպրեր են դերմանական գործարանի մը:

— Վերջին Կապոյտ տետրակին տեղեկութիւնները քանի մը կէտերու մէջ անորոշ ըլլալով, լորտ Կրանվիլ (Փորթ-Ասիոյ անգղիացի հիւպատոսներուն յանձնարարք է որ նոր քննութիւն մ'ընեն և իրենց տեղեկութիւնները ճշդեն:

Մէմօրիալ Տիւրքմաթիգ կըսէ թէ Դուռը թէ և այս քննութեանց դէմ չը բողոքեր, սակայն իւր իշխանութեան շատ նախանձօտ կերեի և միւս տէրութիւնը թոյլ չպիտի տան որ Անգղիա Սուլթանին ասիական դաւառներուն մէջ իրիւ բացարձակ տէր գործէ: Հետեւաբար անգղիական հիւպատոսները ոչ յանուն Եւրոպայի այլ իրենց պատասխանատուութեան ներքե պիտի կատարեն սոյն քննութիւնը:

— Օտէսայի Մէսաթէ լրագրը կը գրէ թէ Մոսկուայի Ս. Փրկիչ եկեղեցւոյն բացման ժամանակ մեծ ժողով մը պիտի ըլլայ, ուր պիտի գտնուին Եւրոսաղէմի, Պօլսոյ և Անտիոքի պատրիարքները և բոլոր սլաւ կղերը:

ՄԻԱՑԵԱԼ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

(Եր. երէկոսն ըսէն և վերջ)

Այդ 50 օսկին կը ներկայացնէ ի Հայաստան և ի Կիլիկիա ուղարկելի տարին առնուաղն 18 անտուկ դպրոցական պիտոյից համար լինելիք ծախք, ինչպէս անտուկներու շինութեան, փոխադրութեան, մաքսին, նաւորդէքի և ինչ: «Այս բոլոր սոսկալի ծախքերը անելուց յետոյ» ըստ Պ. յօդուածագրի, Կիլիկիայի գիւղային վարժարանի ուսուցչին 180 օսկի է նշանակում. — ո՞վ — անշուշտ Տնօրէն ժողովը: Ձէյթունի մէջ նախորդ Կիլիկեան ընկերութեան օրով հաստատուած երկսեռ վարժարանի մը համար Տիւրքի և Պարոն Ալլահվէրտեան վարժուհի և վարժապետ ուղարկուած են սոյն ընկերութեան կողմանէ 180 օսկի տարեկան թոշակով. Տնօրէն ժողովը երբ պաշտօնի անցաւ, հաստատեց զիրենք իրենց պաշտօնին մէջ նկատելով որ յոյժ դժուարին էր իմէ ոչ անկարելի — նը-ւաղ դնով նոյնչափ ձեռնհաս այր և կին մը գտնալ և յաջողիլ խրկել Ձէյթունի նման դժուարակեաց բայց կարեւոր կեդրոնի մը մէջ զոր Պ. քննադատը գիւղ կանուանէ: Գալով 100 օսկի թուաբանութեան ուսուցչի համար վճարեալ գումարին, մենք պիւտճէի մէջ «Իւր նոյնութեամբ» այսպիսի գումար մը չի տեսնիր որ պատասխանենք, կերելի թէ սա ալ Պ. յօդուածագրին արեւելեան բեղմնաւոր երեսակայութեան արդիւնքն է: Իսկ երբ Պ. Նիկողոսեան մոռնալով 18 է աւելի վարժարանաց մէջ դասա-տուաց փոքր ուսուցիչները և ամառական 7-8 կամ աւելի օսկի ունեցող մի քանի անհրաժեշտ դասատուաց խօսքը կընէ և կը յաւելու թէ այսպիսի ուսուցիչներ ուս-սահայելի մէջ անգամ համալսարաններում ուսում աւարտածները չեն ստա-նում» մենք կը զարմանալ իւր այդ ը-

սածին, զի վերջոյն զիտենք թէ երբ
երկու տարի յառաջ Արարատեան ըն-
կերութիւնը թիֆլիզցի մանկավարժի մը
հետ բանակցութեան մտաւ պաշտօն
յանձնելու նմա վանայ վարժապետանո-
ցի մէջ, ամսական 15 օսկիէ նուազ գու-
մարով կարելի չեղաւ հաճեցնել զինքը:

Ահա այս կերպով Պ. յօգուածագրին
զրպարտութեանց մի առ մի պատասխա-
նելէ յետոյ, պատ. ընթերցողաց կը թո-
ղումը իւր ամէն գրութեան արժէքը ըստ
այսմ գնահատել, գրութիւնը որք կեղծ-
ուպատիր փաստերու և անհիմն թուա-
նշաններու վրայ հաստատել, գրողին
թշնամական ոգւոյն և թունալից գրչին
արդիւնք լինելն միայն կը հաստատեն:

Տնօրէն ժողովը պարտ կը համարի
յայտարարել այս առթիւ թէ ինքը բա-
նակաւ մէջ մտնալու ոչ փափաք և ոչ
գիտաւորութիւն ունենալով, նմանօրինակ
բանագրութեանց այսուհետեւ չի կրնար
պատասխանել և անոնք որ կը կարծեն
թէ այսպիսի յօգուածներով պիտի կա-
րենան հասարակութիւնը խաբել և ըզ-
մեզ անուանարկել կը յիշեցնեն մեզ յոյն
խմաստասերի մը խօսքը. « թէ ինչ է սը-
տախտաց չափը — այն է որ ճշմարիտ
ալ ըսեն մարդ իրենց խօսքին երբեք չը
հաւատար »:

Ընդունեցէք, Տէր Խմբագիր, մեր
անհաճու յարգանաց հաւաստիքը:
Ի դիմաց Հայոց Միացեալ ընկ.
Նախորդ Տնօրէն ժողովոյ
Ասեանդպիր Ատենապետ
Զարեհ Շիրմանեան Յովհ. Թորոսեան

ԳՈՐԾԱՐԱՆ
ՍԻԿԱՐԻ ԹՂԹԻ

Ս. Դ. ՊԱՐՏԻՉԱՊԵՆՅԱՆ Ի ԸՆԿ
ԻԻՋԱ ՓԱՆԱԽԱՆ Թ. 3

Այս անունով նոր գործարան մը բացուած
է Բիզա փաշա խան թիւ 3 սենեակը, ուր կը
պատրաստուին խիստ մեծ խնամով և աման
գնով ամէն տեսակ աղիւ թուղթ Մարտիկա-
յէն յատկապէս բերուած ընտիր տեսակաց վրայ:
Գործարանին հիմնադրութիւնը պատրաստ է
մայրաքաղաքս գտնուած զօմիաթնմիներու հետ
բանակցել և անոնց ուղած տեսակաւ թուղթ
պատրաստել. նոյնպէս պատրաստ է գաւառ-
ներէն այս մասին յանձնարարութիւններ ըն-
դունիլ և սրտեալ ժամանակին յանձնել, ինչ
քանակութեամբ որ ուղին:

Վարդութիւնս այն ձեռնարկութեան հետ
բարեկրթութիւնն ալ միացնել ուղղով, որո-
շած է վաճառման արդիւնքին 5 առ 0.00
Ազգ. Հիւանդանոցին և Միացեալ ընկերու-
թեան նուիրել կէս առ կէս:

Վարդութիւնս կը յուսայ որ ճաշակի աւել
և արդարեւ կարելոր հաստատութեանց նը-
պաստելու փափաք ունեցող ազգայինք պիտի
փութան առեւտուրի փորձ մ'ընել այն գոր-
ծարանին հետ, զորս ըստ ամենայնի զո՞ք ընե-
լու համար ջանք և աշխատութիւն չպիտի
պահանջին:

Կը ծախուի ամէն ծխախմանաց քով
և Կիզորմատեղինէն Բիզա փաշա խան թիւ 3
սենեակը Ս. Դ. Պարտիզպանեան և Բնի. Գոր-
ծարանը:

Ա. Զ. Դ.

Սիկարի թղթին ընտրեալագոյնն է՝
Ռոպէնսօն անուանեալ Պրազիլիոյ թուղ-
թը, որ կը գտնուի Տէմիրգաբուլեան
եղբարց վաճառատներն ի Ղալաթիա և
ի Պոլիս, և իրենց կեան գրատունն:

40 — 4

ԱՄՈՒՍՆԱԿԱՆ ԱՌՈՂՋԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ
ԱՌԱՋՆՈՐԴ ԱՌՆ ԵՒ ԿՆՈՋ

Հեղինակ Տօթէօր Է. Գլէման Բարի-
զի Բժշկական ճեմարանէն. թարգմանեց
1877ի տպագրութեան է. Արմաւիր:

Թէ ինչ պէտք է գիտնան ամուսնա-
ցողը իրենց ամուսնութեան նախընթաց
օրը. — Ինքզինք սիրցնելու միջոցները. —
Ամուսնութեան ազդեցութիւնն ամուս-
նոց ֆիզիքականին և բարոյականին վը-
րայ. — Մենքական գործարանաց առող-
ջաբանութիւն. — Անկարողութիւն և իւր
գարմունքները. ևն. ևն:

Սոյն խիստ օգտակար գիրքը որ թէ
ամուսնացելոց և թէ ամուսնութեան
պատրաստողներու ընթերցման անհրա-
ժեշտ է և ծախուի ամէն գրաւաճառի
քով. Գին 8 դուրուշ:

ՅԱՆԿ ԳՐՈՅ Ի ՏՊԱՐԱՆԻ
Ե. Մ. ՏՆՏԵՍԵԱՆ

Ղ. Փրյ.
Վարժութիւնն ձայնաւոր մանկանց 6
Նկարագիր երգոց հայաստանեայց
Եկեղեցւոյ 3
Օսկանու քերթուած 2
Ո՞վ է մեղաւոր կանանց վերա-

Հանդուցեալ Պ. Ե. Մ. Տնտեսեան
տպարանէն ի յոյս ընծայուած վերոյիշ-
եալ գրքերը կը վաճառուին իրենց գի-
նքովը հատով առնողի համար իսկ 10
ով առնողի զեղչ կը լինի:
Կեղբոնաւորին է Պահճէ քաղաք մար-
տատն կարգը կամարչի մօտ Ս. Յ. Փա-
փաղեան գրատունը. թիւ 56:

Ա. Զ. Դ.

Գուճաքու Հիսար տիպի Աճէմ աւ-
ղի կոչուած տեղը « Միութիւն (Լեօսիս) »
անուն ծովեզերեայ համադրային զբօ-
սարան մը բացուած է ուր թէ եւրոպա-
կան և թէ ասիական նուագածուներ
կը նուագեն ուրբալթ, շալաթ և կիրա-
կի օրերը:

Յաճախորդը թէ ծովեզերեայ գիր-
քին, թէ ըմպելեաց մարքութեան և
թէ հանգստութեան մասին շատ զոհ
կըլլան: Ուղղը կրնայ փորձել:

ԱՍԻԱԿԱՆ ՀԱՆԱՊԱՐՀՈՐԴՈՒԹԻՒՆ
Ի ՀԱՅՐԵՆԻՍ

Դրեայ Պետրոս Դ. վարդապետ Կալ-
հօկեցի, նախկին աւաջնորդ Ուլերգու
Սոյն գրքուիւ կը խօսի Հայաստանի
բոլոր գետոց, առաւելապէս Տիգրիսի,
Եփրատի, Երասխի և նոցա ճիւղերուն
ինչպէս նաև լեռանց և դաւառաց նախ-
կին և արդի անուանց ստացնալաշտ
Արևոյգեաց աղանդից և արարողու-
թեանց. քրդաց ծագման և լեզուին և
մինչև այժմ եղած սխալ զրուածոց վը-
րայ:

Նաև շատ մը հետաքրքրական տեղե-
կութիւններ և եօթ հարիւրէն աւելի
դաւառական բառերու մեկնութիւններ
կուտայ և լաւ տեսութիւն մը կընէ Պոլ-
սոյ և դաւառացի հայոց լեզուին վրայ:
Կը վաճառի Մարդարեան գրատունը
ի գին 5 դրշ:

ՀՈՒԳՈՒՆ ԳՈՍԿՈՒԵԱՅ

ԵՒ

ՀԻՊՈՒԼԻՏԵԱՅ ՊԻՆԴԵՄՈՆՏԻ

Կրկին տաղը Դերեզմանականը Տաղա-
չափեալ յանգաւոր ի Յարութեան Գ.
Մըմըրեան. Տպագրութիւն Արամեան:
Գին 8 դրուշ:

Կը վաճառի Կ. Պոլսոյ ամեն գրաւա-
ճառաց քով և Պահճէ-գաբուսին սուճի
Պօղոս աղայի խանութն, ինչպէս նաև ի
Ղալաթիա Բօմիսիօն խանի ստորոտը
գուրսի կողմը Պ. Վրուրի Խաչատուրեան
թղթավաճառանոցը:

ՈՒՂԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆ

ՅԱԹԷՆՍ ԵՒ Ի ՉՄԻՒՈՒՆ

Հանդերձ գիտողութեամբ նկարագ-
րեաց Յ. Գուրգէն:

Պատմական տեղեկութիւններ պա-
րունակող ընտիր գրքոյի մ'է խիստ յար-
մար գարոյական պարգեւաբաշխու-
թեանց որոյ 50 օրինակին գինը Ս. Փրկչի
Ազգ. Հիւանդանոցին յատկացեալ է:
Կը ծախուի բոլոր գրաւաճառաց քով
ի գին 6 դրուշ:

Կեղբոնաւորին է Արամեան գրա-
տունը:

ԳՈՐԾԱՐԱՆ ԵՆՆԻՃԷՄԻԱՒՈՏԻ

ԳՈՐԾԻ ԵՂԱՐԲ ԵՒ ՇԱՀԻՆԻ

109 Ղալաթա. Սաւաթգորար փողոց 109

Ստորագրեալքս անտարական բոլոր պա-
տասխանատուութիւնը մեր վրայ առնե-
լով Գօնքի եղբարց և Շահինի հետ ըն-
կերութեամբ Ղալաթիոյ Սաւաթգորար փո-
ղոց թիւ 130 գործատունն հաստատեցնու-
ի վեր արժանապէս քաջաբերուեցանք պա-
տարման յաճախորդաց բարձրութեան: Ա-
մէն ոք լաւ գնահատեց մեր գործարանին
կաւ ծխախոտոյն ընտրութիւնը, ճաշակը
և զինքուն չափաւորութիւնը տեսակին-
քուն համեմատութեամբ. ուստի և մեզ
հարկ եղաւ, աւելի ընդարձակ ասպարէզ մը
տալ մեր գործարանին:

Եւ նախ մեր գործարանն ու վաճառու-
տունը փոխադրեցինք առաջնոյն դիմացը 109
թիւ շէնքին մէջ, և իւր անհամեմատ ըն-
դարձակութեամբ խիստ յարմարութիւն ու-
նի թէ մայրաքաղաքէս թէ գաւառներէն և
թէ օտար երկիրներէ և կաւ բաղմաթիւ հը-
րամաններն յոյժ զոհացուցիչ կերպիւ և
փութով կատարելու:

Երկրորդ ծխախոտոյ բերքն արտադրող
ամեն կողմ և մասնաւոր յիշեմ յատուկ
գործակալներ կարգելով սխաւմ ենք մասնա-
ւոր խնամօք պատրաստել տալ բերքը և ա-
հա այս խնամոց և զոհողութեանց հնորէն
է որ այսօր ամենքստիւ և հոտաւետ ծը-
խախոտներ կարող ենք մատակարարել նաև
150 նոց, 200 նոց, և 300 նոց և աւելի
բարձր գիներով ըստ տեսակին:

Այսուհետեւ ոչ ոք պիտի վարանի իւր
ճաշակին յարմար ընտիր ծխախոտ գտնելու
մասին, բաւական է զինել մեր վերոյիշեալ
գործատունն ի Ղալաթիա Սաւաթգորար փո-
ղոց թիւ 109, և կամ ամէն ծխախոտա-
ներէ խնդրել մեր գործարանէն ելած ապ-
րանքներէն:

Մեք. Օտար երկիրներէ ապրանք ուղղ-
ները կը մասնակցին այն մենաշնորհին, զոր
ունիք կայսերական կառավարութիւնն, որ
է պանարօյի տուրքէն ազատ ըլլալ, որով
0/0 ին 20 չափ կուենան:

Վաճառատուններն են.
Ղալաթիա Սաւաթգորար թիւ 109
Չընտան դարու 25 օմէկիկէր » 29
Լմին-Էօնիւ » 56

ՏԵՄԻՐԳԱՓՈՒԼԵԱՆ ԵՂԱՐԲ

ՏԵՐ-ԽՄԲԱԳԻՐ

Մ. Յ ՄԵՂԻՔԵԱՆ

Բիզա փաշա խան թիւ 14